

«На порозі школи»

Консультація для батьків

- Формуйте в дитини інтерес до пізнання, навчайте її спостерігати, осмислювати те, що вона побачила й почула.
- Навчайте дитину:
 - долати труднощі, планувати свої дії, цінувати час;
 - спілкуватися з однолітками, просити дорослих про допомогу, ставити запитання;
 - сприймати, розуміти й запам'ятовувати інструкції, дотримувати правил поведінки;
 - самостійно оцінювати свої дії й досягнення.
 - Розповідайте про свій позитивний досвід навчання у школі, показуйте шкільні фотографії.
 - Не бійтеся озвучувати й обговорювати емоції і переживання – свої й дитини.
 - Розповідайте дитині про користь навчання.
 - Не змінюйте розпорядок дня дитини: відводьте час на денний сон, вільну гру, прогулянки на свіжому повітрі.
 - Не оцінюйте все, що робить дитина, як діяльність першокласника.
 - Не опрацьовуйте з дитиною програму першого класу.
 - Не формуйте в дитини негативні оцінні установки: «У тебе погана пам'ять», «Ти не уважна», «Ти не вмієш охайно писати».
 - Не замінюйте насильно гру навчанням, не примушуйте дитину читати чи писати.

Дитячі запитання

Як не варто відповідати

На будь-яке, навіть найпростіше, дитяче запитання про школу варто реагувати адекватно - з увагою та повагою. Не слід відповідати жартом, висміювати дитину або те, що її турбує. Навіть якщо ви спочатку пожартуєте, а потім спростуєте свої слова, дитина почне сумніватися у вашій щирості й правдивості інформації, яку дізналася. Неодмінно похитне дитячу довіру й відповідь у стилі «Все буде чудово!», особливо якщо змальована ідеальна картинка не співпадає з реальністю. А дитина старшого дошкільного віку вже може це проаналізувати.

Намагайтеся відповідати дитині не формально. Якщо ви не знаєте відповіді на запитання, обережно поясніть це дитині. При цьому спробуйте з'ясувати, чому її турбує те чи те питання, чи не потребує вона в чомусь допомоги.

У жодному разі не можна залякувати дитину, заперечувати її емоції. Так ви лише посилите проблему, що надалі, під час адаптації в школі, обов'язково про себе нагадає.

Отже, дитячі запитання - це своєрідні ключики, маячки, що допомагають виявити проблеми, страхи, які виникають в дитини на порозі шкільного навчання. І ліпше їх владнати, пропрацювати до того, як розпочнеться такий важливий етап в її житті.

Приклади дитячих запитань про школу з орієнтовними відповідями дорослих

Запитання 1. А ви забератимете мене зі школи?

Схожі запитання

- Мама, а ти точно за мною прийдеш?
- А де ти будеш, доки я в школі?
- А якщо за дитиною ніхто не приходить у школу, що тоді?

Що означає запитання

Імовірно, дитина боїться залишитися на самоті. Для неї розлука з батьками на час, поки тривають уроки, - загроза безпеки. Такі відчуття часто переживають діти, з якими батьки з певних причин стали проводити менше часу. Також схожі запитання можуть виникати, тому що дитина раніше чула від дорослих погрози, ніби її залишать в дитячому садку, на вулиці, здадуть у поліцію чи дитячий будинок.

Як реагувати правильно

Поставтеся до запитання серйозно. Запевніть дитину, що кожного дня за будь-яких умов забератимете її зі школи. Порівняйте цей ритуал з іншим, звичним для дитини: «Я приходитиму так само, як приходжу за тобою в дитячий садок». Після цього запитайте: «Ти хвилюєшся, що я не прийду?». Вислухайте відповідь і знову запевніть, що прийдете.

Дайте дитині емоційну опору - обійміть, скажіть, що чекатимете зустрічі з нею наприкінці навчального дня. Намагайтеся приділяти дитині якомога більше вільного часу й водночас розвивайте досвід її самостійної активності.

Запитання 2. А хто зі мною навчатиметься?

Схожі запитання:

- А там будуть діти, яких я знаю, чи нові?
- Там буде Петрик/Марійка (дитина, з якою є конфлікт або не складаються взаємини)?

Як реагувати правильно

Будьте щирими й реалістичними. Поясніть дитині, що в класі будуть і знайомі діти з її групи, і новенькі. Але вчитель допоможе всім познайомитися, розсадить всіх по двоє за парти. Поступово кожен зрозуміє, з ким він хоче дружити, хто полюбляє схожі ігри чи має такі самі захоплення.

Якщо дитина ставить запитання, чи буде в її класі конкретний одноліток, відповідайте чесно. І одразу поцікавтеся, чи хотіла б вона навчатися разом з цим/цією хлопчиком/дівчинкою, чому так, чи потрібна від вас якась допомога. Багато дітей страждають від спілкування з деякими однолітками й сподіваються на підтримку дорослих, але не завжди про це говорять.

Запитання 3. А буде дуже складно?

Схожі запитання:

- А в школі уроків багато?
- Там весь час потрібно щось писати?
- А математика, англійська, письмо також будуть?

Що означає запитання

Дошкільник міг вирішити, що школа - це складно, тому що бачив, як «страждають» старші братик чи сестричка, чув про це від дорослих. Можливо, дитину лякали й сварили, коли вона не могла із чимось впоратися: «Ножиці в руках тримати не вмієш! Як ти в школі вчитимешся?». Тепер вона підсвідомо чекає невдачі.

Також дитина може бути неготова до школи через невпевненість у собі, брак емоцій, які відчуваєш, коли чогось досягаєш. Психологічно благополучні діти у віці 6-7 років упевнені, що вони дуже розумні, сміливі, швидкі, красиві, усе зможуть. Якщо немає цієї впевненості, імовірно, її похитнуло надмірно критичне ставлення дорослих.

Як не варто реагувати

Не акцентуйте на негативних якостях і невміннях дитини: «Звісно, там же сорок хвилин сидіти потрібно, а ти постійно вертишся!», «Хто вміє читати, тим легко, а ти ж он ледь-ледь». Уникайте залякувань - «Складно, і з кожним роком усе складніше»; односкладових відповідей - «Так», «Ні», «Не знаю»; брехні - «Дуже легко, узагалі не напружуватимешся».

Як реагувати правильно

Опишіть дитині один день із життя першокласника: «У тебе буде чотири уроки на день. Під час кожного з них ви щось робитимете. На уроці математики - вчитиметесь рахувати, розв'язувати задачі й приклади, на уроці читання -...». Поясніть дитині, що інколи навчатися буде простіше, інколи - складніше, але ви та вчитель допоможете раптом що. Обов'язково нагадайте дитині, що в неї буде час і на відпочинок.

Запитання 4. А мені вже не можна буде гратися?

Схожі запитання:

- Мамо, я зможу гратися з песиком, котиком?
А мої іграшки ти прибереш?
А зможу ходити в гуртки, як раніше?
А ляльок/машинки доведеться віддати?

Що означає запитання

На етапі завершення дошкільної освіти в дитини вже формується навчальна мотивація. При цьому й ігрова залишається так само сильною. Це нормально, адже дитині 6-7 років однаково необхідні і сюжетно-рольова гра, і навчання. Якщо дитина запитує, чи зможе вона й надалі гратися, отже, турбується, чи матиме простір і час, щоб займатися тим, що приносить їй задоволення.

Як реагувати правильно

Скажіть дитині, що гратися можна, що іграшки ніхто не забере, не знищить, що улюблені заняття поза школою залишаться, якщо вона цього хоче. При цьому намагайтеся одразу розставити пріоритети: «Навчання в школі важливіше. Тому спочатку школа й уроки, а потім - ігри».

Якщо вас дратує або турбує, що дитина б'є байдики замість того, щоб, наприклад, почитати, можливо, ви самі занадто завантажені й не маєте часу цікаво провести дозвілля чи просто відпочити. А тому підсвідомо ображаєтеся на тих, хто може собі це дозволити. Це привід замислитися над своїм життям, а не обмежувати в іграх дитину.

Запитання 5. Я навчатимусь так само, як ... (брат/сестра чи друг шкільного віку)?

Схожі запитання:

Ти і мене сваритимеш за оцінки? Я теж довго робитиму уроки?

Ти кричатимеш на нас двох?

Я дурніший(-ша), ніж...? Я не зможу навчатися, як він/вона? Коли він/вона пішов(-ла) в школу, він/вона теж не вмів(-ла) читати?

Що означає запитання

Можливо, дитину часто порівнюють з іншими дітьми. Тому вона приміряє шкільний досвід старших брата/сестри або друзів на себе і від того хвилюється. Якщо є негативний досвід старшої дитини, молодша боїтиметься, що те саме відбуватиметься і з нею.

Також причиною схожих запитань може бути прихована конкуренція між дітьми в родині, тому що когось ставлять за приклад, когось змушують жертвувати своїми потребами й інтересами на користь іншого: «Віддай, ти вже великий», «Помовчи, ти ще маленький». Така обстановка - нездорова й шкідлива для дітей. Якщо конкуренція між братами й сестрами справді є, молодше дитина може боятися програти.

Як реагувати правильно

Запевніть дитину, що в неї все буде інакше, дайте позитивний прогноз: «Я думаю, ти будеш добре навчатися, і робитимеш це по-своєму». Поясніть, що не буває, щоб дві людини робили все однаково.

Обговоріть з дитиною її сильні сторони, наголосіть, що вони допоможуть їй досягнути успіху: «Ти розумний, уважний, добре все запам'ятовуєш. Це допоможе тобі в навчанні». Якщо хочете оцінити дії дитини, уникайте порівнянь з іншими дітьми. Замість «Він вже зробив, а ти ще копірсаєшся» ліпше запитайте: «Ти ще не закінчив? Ти ще доробляєш?».

Чи готова ваша дитина до навчання в школі

Опитувальник для батьків

Інструкція. Прочитайте кожне твердження. Якщо воно характеризує Вашу дитину, зробіть позначку в чарунці «так», якщо Вашій дитині не притаманні такі характеристики - у чарунці «ні».

Твердження	Відповідь	
	Так	Ні
Запитує про школу, цікавиться, що там робитиме		
Розмірковує про те, що у школі вона дізнається багато нового і їй буде цікаво навчатися		
Може:		
• познайомитися з однолітками на ігровому майданчику		
• представитись, розповісти про себе		
Ініціює спільну діяльність з іншими дітьми, пропонує ідеї для спільних ігор		
Уміє ставити запитання одноліткам і дорослим, а також уважно слухати відповідь		
Може переказати сюжет казки, оповідання, мультфільму тощо		
Сприймає, розуміє та виконує словесну інструкцію		
Може:		
• самостійно займатися діяльністю, що потребує зосередженості впродовж 30 хв, наприклад збирати конструктор		
• зібрати пазл із п'яти фрагментів за 1 хв		
• визнати, що щось не вдається, й попросити допомоги		
Не відмовляється від дій, коли стикається з перешкодами		
Уміє:		
• складати за картиною розповіді не коротші ніж на п'ять речень		
• змінювати іменники за числами, наприклад «стілець — стільці»		
• називати числа від 1 до 10 у прямому та зворотному порядку		
• складати мозаїку з дрібними деталями		
• користуватися ножицями та клеєм, наприклад робити аплікації		
• розфарбовувати зображення, не виходячи за контур		
Знає назви:		
• диких і свійських тварин		
• дерев, квітів		
• овочів, фруктів		
Може:		
• самостійно їсти, одягатися, мити руки тощо		
• пройти 10 кроків без підтримки по рівній лінії чи бордюру		
• підкинути та зловити м'яч однією рукою		
Має зазвичай гарний настрій		

Аналіз результатів. Порахуйте кількість твердих відповідей й оцініть рівень готовності Вашої дитини до навчання в школі:

- *18—25* — дитина готова до шкільного навчання. Якщо й виникнуть певні труднощі, разом ви зможете їх легко подолати;
- *11—17* — дитина багато чого навчилася та вміє. Твердження, які ви позначили в колонці «Ні», підкажуть, над чим ще потрібно попрацювати;
- *10 і менше* — дитина не готова до навчання в школі. Проте це не означає, що вона не стане першокласником. Почитайте спеціальну літературу й доберіть завдання та вправи, орієнтуючись на слабкі місця у розвитку дитини. Адже готовність до навчання в школі — це комплекс здібностей, який можна корегувати.

Результативність вашої співпраці з дитиною

Висока:

- дитина проявляє допитливість, активність;
- завдання виконує із цікавістю, самостійно;
- не потребує додаткового зовнішнього стимулювання.

Середня:

- дитина недостатньо активна й самостійна;
- потребує деякого зовнішнього стимулювання під час виконання завдань;

- має достатньо вузьке коло інтересів.

Низька:

- дитина має низький рівень активності й самостійності;
- потребує постійного зовнішнього стимулювання під час виконання завдань;
- не проявляє допитливості й цікавості до навколишнього світу.

Якщо результат виявиться негативним, не зволікайте — створіть усі умови для активної співпраці з дитиною. За потреби проконсультуйтеся зі спеціалістом.

